

Motion till Malmö kommunfullmäktige om att skapa ”snubbelstenar” i Malmö

Runt om i Europas städer finns så kallade ”snubbelstenar” för att få människor att minnas Förintelsens offer. För att i det dagliga livet få människor att reflektera och komma ihåg initierade konstnären Gunter Demnig Stolpersteine för att hedra minnet av judar, romer, homosexuella och alla dem som gjorde motstånd och som förintades eller fördrevs av nazisterna. År 1997 placerades de två första stenarna ut nära Salzburg i Österrike. Idag finns de i tjugo länder.

Varje sten är 10x10 centimeter och inleds med raden: ”Här bodde...” följt av namn, födelseår samt dödsår eller ordet ”överlevde”. För tydlighetens skull; ”snubbelstenen” utgör inget fysiskt hinder. Totalt finns det över 50 000 ”snubbelstenar” i Europa, men i Sverige bara på någon enstaka plats.

Nyligen uppmärksammade författaren Ola Larsmo att det finns ”snubbelstenar” i många stora europeiska städer och pekade på att några sådana minnesmärken inte existerar i Stockholm (Dagens Nyheter 19/2-17).

Försök gjordes 2007 och 2010 av Forum för levande historia, men då ratade Stockholms stad förslagen, bland annat med motiveringen att märkena kunde ”upplevas en aning skrämmande”. Det är en egendomlig argumentation som tyder på en rädsla för historiens verklighet. Människor som lever i vårt land behöver påminnas om Förintelsen och de miljontals offer vars liv släcktes i de tyska gasugnarna och i fängelsehållorna runt om på vår kontinent – och att Sverige kunde ha gjort mer för att förhindra att det skedde.

Flera minnesmärken från kriget har tillkommit genom åren, men vårt minne behöver fler möjligheter att inte glömma.

Städerna vid Öresund blev för många flyktingar början till ett nytt liv. Människors vilja att komma flyktingar till undsättning förtjänar vår respekt och något att minnas, inte minst i dessa dagar.

De som försökte förhindra och mildra historiens förfärande gång borde hedras; alla de som hjälpte judar ta sig över Öresund eller att Malmö blev ett hoppets hamn för dem som kom med Folke Bernadottes Vita Bussar. Många av dem som fick ett nytt liv i Malmö lever inte längre. Det är viktigt att deras liv och namn inte glöms bort. En ”snubbelsten” är ett sätt att påminna om deras öden. Vi vet också att flera som sökte sig till Sverige som flyktingar avvisades under de här åren och mötte döden senare i Hitlers utrotningsläger.

I Malmö har antisemitismen på senare år åter uppvisat sitt fula tryne. ”Snubbelstenar” kan vara ett sätt att reflektera inte bara över historien utan även över nutiden. Historielösheten breder ut sig, och

de överlevande från Hitlers koncentrationsläger blir allt färre. Fortfarande orkar några överlevare möta skolelever och berätta om sina fasansfulla upplevelser. Varje gång jag ser och hör dem, känner jag en djup tacksamhet, men också en skam för Europas och Sveriges historia.

De som kritiserat skapandet av ”snubbelstenar” i Sverige har påpekat att i vårt land stormande inte Gestapo in för att skicka judar till koncentrationslägren. Så är det givetvis, eftersom Sverige inte blev ockuperat av tyskarna. Men vi vet att nazismen var stark i Skåne under 1930-talet och de kommande krigsåren, inte minst i Malmö.

Och nog finns adresser att minnas, där nazistiska idéer frodades, också i vår stad. Kvällsposten berättade förra året i en artikelserie om hur nazismen präglade krigets Malmö, men också hur krigsförbrytare från Nazi-Tyskland smugglades till Sverige efter krigsslutet för vidarebefordran till Sydamerika. På St Petris gymnasium genomförde ett antal elever för några år sedan ett arbete för att uppmärksamma händelser i Malmö under kriget. Ett vällovligt arbete att ta vara på!

Likaså har författaren Set Mattsson i flera böcker skildrat Malmö under krigsåren och senast hur judiska flyktingar från Danmark räddades. Förintelsemuseet i Jerusalem Yad Vashem har ett mycket omfattande register över dem som överlevde koncentrationslägren och var de hamnade efter krigsslutet. I dessa dokument kan man se vilka som kom till Malmö bl a från Polen, Tyskland och Belgien.

I arbetet att hitta lämpliga platser att placera ”snubbelstenar” skall givetvis judiska församlingen och överlevande spela en viktig roll.

Mot bakgrund av ovanstående yrkar jag:

- att kommunfullmäktige uppdrar åt kommunstyrelsen att utreda möjligheten att skapa ”snubbelstenar” i Malmö.

Olle Schmidt (L)